

Studiedag PAV
Departement Onderwijs en Vorming
Project kritisch denken

Ann Beirnaert
Ines Dewulf
Technisch Atheneum Lokeren

GO! technisch atheneum Lokeren

Wat bieden wij aan?

Onthaalonderwijs voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN)

TSO en BSO

TSO	Commerciële sector	Industriële sector	Verzorgende sector
Tweede graad	Handel	Elektromechanica	Sociale en technische wetenschappen
Derde graad	Boekhouden - Informatica	Elektromechanica	Sociale en technische wetenschappen

GO! technisch atheneum Lokeren

BSO	Commerciële sector	Industriële sector	Verzorgende sector
Tweede graad	Kantoor	Basismechanica Hout	Verzorging-voeding
Derde graad	Kantoor	Centrale verwarming en sanitaire installaties Houtbewerking	Verzorging
Specialisatiejaar	Kantoor- administratie en gegevensbeheer	Verwarmingsinstallaties Bijzondere schrijnwerkconstructies	Kinderzorg Thuis- en bejaardenzorg

Onze leerlingen

Onderwijs kansarmoede-indicator (OKI)

Opleidingsniveau – gezinstaal NN – buurt - schooltoelage

Secundair onderwijs

Graad	Leerjaar	Gemiddelde OKI	Thuis taal	Opleidingsniveau moeder	Buurt	Schooltoelage	Aantal leerlingen
Onthaalklas		2,50	96,15%	69,23%	69,23%	15,38%	26
Onthaalklas		2,50	96,15%	69,23%	69,23%	15,38%	26
1e graad	1e leerjaar	1,09	11,04%	27,50%	38,75%	32,08%	480
	2e leerjaar	1,02	8,83%	26,32%	34,96%	31,39%	532
1e graad		1,05	9,88%	26,88%	36,76%	31,72%	1.012
2e graad	1e leerjaar	1,09	12,24%	25,17%	39,95%	32,10%	433
	2e leerjaar	1,21	14,04%	32,83%	39,52%	34,56%	463
2e graad		1,15	13,17%	29,13%	39,73%	33,37%	896
3e graad	1e leerjaar	0,99	9,49%	25,39%	33,11%	30,91%	453
	2e leerjaar	0,97	10,66%	26,90%	32,74%	26,40%	394
	3e leerjaar	1,90	18,31%	71,83%	50,70%	49,30%	71
	Se-n-Se	0,50	0,00%	28,57%	7,14%	14,29%	14
3e graad		1,04	10,52%	29,61%	33,91%	30,15%	932
Totaal		1,09	11,90%	28,86%	37,06%	31,58%	2.866

Vergelijkingsbasis: hoog gemiddelde OKI Lokeren

2014-2015 Gemiddelde OKI en percentage aantickers op 4 leerlingenkenmerken - per net, graad en leerjaar voor Lokeren

Secundair onderwijs

Onderwijsnet	Graad	Leerjaar	Gemiddelde OKI	Thuistaal	Opleidingsniveau moeder	Buurt	Schooltoelage	Aantal leerlingen
Gemeenschapsonderwijs	Onthaalklas		2,50	96,15%	69,23%	69,23%	15,38%	26
	Onthaalklas		2,50	96,15%	69,23%	69,23%	15,38%	26
	1e graad	1e leerjaar	2,14	30,84%	56,07%	67,29%	59,81%	107
		2e leerjaar	1,89	22,77%	47,52%	59,41%	59,41%	101
	1e graad		2,02	26,92%	51,92%	63,46%	59,62%	208
	2e graad	1e leerjaar	1,81	23,36%	49,53%	55,14%	53,27%	107
		2e leerjaar	2,32	34,41%	62,37%	72,04%	63,44%	93
	2e graad		2,05	28,50%	55,50%	63,00%	58,00%	200
	3e graad	1e leerjaar	2,08	29,35%	54,35%	61,96%	61,96%	92
		2e leerjaar	2,03	35,21%	53,52%	61,97%	52,11%	71
Gemeenschapsonderwijs	3e graad	3e leerjaar	2,13	26,67%	60,00%	66,67%	60,00%	15
	3e graad		2,06	31,46%	54,49%	62,36%	57,87%	178
Gemeenschapsonderwijs			2,06	31,70%	54,58%	63,24%	56,70%	612
Gesubsidieerd vrij onderwijs	1e graad	1e leerjaar	0,79	5,36%	19,30%	30,56%	24,13%	373
		2e leerjaar	0,81	5,57%	21,35%	29,23%	24,83%	431
	1e graad		0,80	5,47%	20,40%	29,85%	24,50%	804
	2e graad	1e leerjaar	0,86	8,59%	17,18%	34,97%	25,15%	326
		2e leerjaar	0,93	8,92%	25,41%	31,35%	27,30%	370
	2e graad		0,90	8,76%	21,55%	33,05%	26,29%	696
	3e graad	1e leerjaar	0,71	4,43%	18,01%	25,76%	22,99%	361
		2e leerjaar	0,73	5,26%	21,05%	26,32%	20,74%	323
		3e leerjaar	1,84	16,07%	75,00%	46,43%	46,43%	56
		Se-n-Se	0,50	0,00%	28,57%	7,14%	14,29%	14
	3e graad		0,80	5,57%	23,74%	27,19%	23,61%	754
Gesubsidieerd vrij onderwijs			0,83	6,52%	21,87%	29,95%	24,76%	2.254
Totaal			1,09	11,90%	28,86%	37,06%	31,58%	2.866

Onze leerlingen

Schoolse achterstand

OV	Schooljaar	Aantal ln.	Schoolwaarde
BSO	2010	96	75,6% Ze ^{er} hoog
	2011	92	67,2% Hoog
	2012	96	72,7% Ze ^{er} hoog
	2013	93	76,9% Ze ^{er} hoog
	2014	84	73,7% Ze ^{er} hoog
	2015	82	73,2% Ze ^{er} hoog
TSO	2010	54	65,1% Ze ^{er} hoog
	2011	56	72,7% Ze ^{er} hoog
	2012	49	79,0% Ze ^{er} hoog
	2013	63	75,0% Ze ^{er} hoog
	2014	59	70,2% Ze ^{er} hoog
	2015	59	67,8% Ze ^{er} hoog

Hoog percentage...

- * Achterstand vaak opgelopen in andere school
- * Anderstaligen die starten met schoolse vertraging (OKAN)
- * Opstromers

We hebben de ambitie om het aantal zittenblijvers dicht bij het Vlaams gemiddelde te brengen en zetten daarom bewust in op een brede basiszorg

Trekkers:

Ann Beirnaert: leerkracht Zedenleer

Ines Dewulf: PAV 6de en 7de jaar

Wie ben ik als leraar PAV?

Diploma's:

- Middelbaar: tso toerisme
 - Inspirerende leerkrachten
- Bachelor Toerisme Brussel
 - Jaar Erasmus Madrid
- Bachelor en Master Kunstwetenschappen
- Medewerker kunstenaar Koen Vanmechelen
 - In Venetië op de Biënnale

Wie ben ik als leraar PAV?

- Leerkracht Toerisme in Brugge (1,5 jaar)
- Leerkracht Syntra Algemene vakken
- (1 jaar)
- PAV-leerkracht op TA Lokeren (4de jaar)

Waarom leraar PAV?

- Uitdaging doelgroep: diversiteit
- Vrijheid door open leerplan
- Leraar als coach
- Uitdokteren projectjes
- geleerd om beter les te geven

Mijn verwachtingen en overtuigingen als leraar

Verwachting en overtuiging als leraar?

- Grote rekbaarheid op mogelijkheden vak PAV
- Veel te weinig verwachtingen van leerlingen bso
 - Niveau kan veel hoger

Kinderen doen wat je doet. Niet wat je zegt dat ze moeten doen.

OM
DENKEN

Theo Thijssen

GO! nascholing

POSTBUS 1045 · 6801 BA ARNHEM

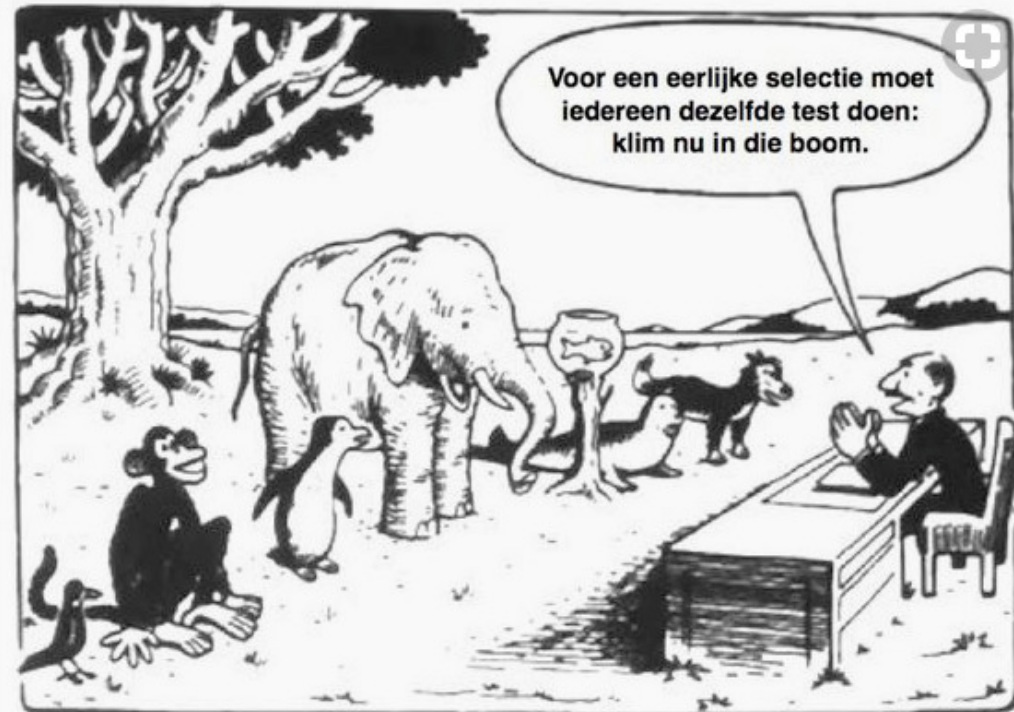
Loesje

**ONDERWIJS
METHODE**

**VIND JE IETS
LEUK
DAN LEER JE HET
VANZELF**

Mijn verwachtingen en overtuigingen als leraar PAV

- Differentiatie een must
- 12 leerlingen = 12 verschillende talenten in de klas

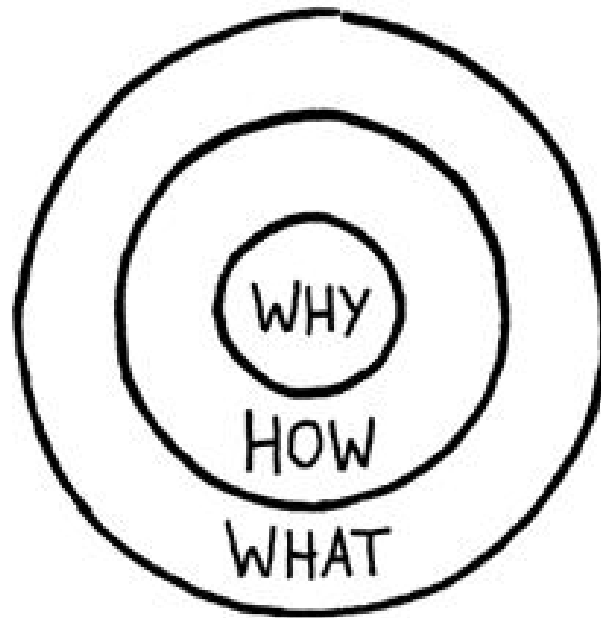
GO!-leerplan PAV 7de jaars

GO!-leerplan PAV 7de jaars:

- voldoende vrijheid? Ja
- Haalbaar?
 - Beheersingsniveau domeinen functionale tekstgeletterdheid en kwantitatieve geletterdheid
 - Niet

The Golden Circle

WHY? Onze motivatie?

Vak PAV:

- “vuilbakvak” voor veel leerlingen en collega’s
- Verloop van leerkrachten PAV 3de graad
- Boekjes/thema’s
 - Teveel eenheidsworst voor alle leerlingen
 - Geen/weinig uitdaging: geen differentiatie
 - Sluit weinig aan bij interesses
 - Te weinig levensecht of authentiek
 - Geen/weinig burgerschap

WHY? Onze motivatie

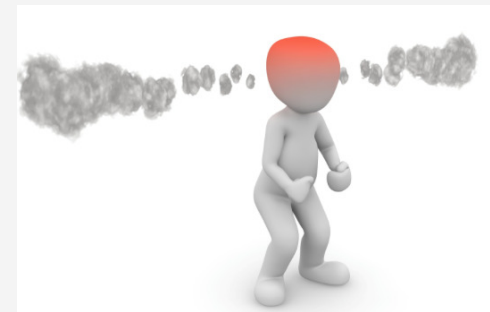
- Leerlingen:
 - weinig zelfvertrouwen: “maar bso-leerlingen”
 - veel frustraties
 - Grove uitlatingen naar leerkrachten: hitlergroet
 - Schoolmoe en demotivatie
 - wentelen zich in slachtofferrol
 - geen rolmodellen
 - weinig verbondenheid met samenleving, school, leerkrachten

**IK HEB MIJN
CONCENTRATIE
NIET VERLOREN**

**IETS ANDERS
HEEFT MIJN
CONCENTRATIE
GEWONNEN**

Loesje

Postbus 1045
6801 SA Arnhem
www.loesje.nl

WHY? Onze motivatie

- na aanslagen in Parijs
 - constructieve gesprekken over maatschappelijke onderwerpen:
 - onmogelijk: heftige reacties
 - Enorm wij/zij-gevoel
 - Sterke subgroepen in klas
 - Geen verbondenheid met leerlingen met andere geloofsovertuiging
 - Gevolg: zeer moeilijk lesgeven

“Als de wind waait van de verandering, bouwen sommigen muren en anderen windmolens...”

Ons aanvoelen:

- Explosieve cocktail
- School als minimaatschappij: ziet er niet goed uit
 - Twee opties:
 - Of gewoon doordoen
 - Of oplossing zoeken

GO! nascholing

Why: we have a dream

- Krachtige leeromgeving creëren
 - Bildung naast vakkennis en –praktijk
 - ALLE leerlingen uitdaagt
 - Autonomie aanspreken
 - Intrinsieke motivatie aanspreken/verhogen
 - Meesterschap: aansluiting bij talenten

Krachtige leeromgeving:

- Enthousiasme en engagement oproept
- Zelfvertrouwen en eigenwaarde versterkt
- Rolmodellen aanreikt
- Levensecht
- Ervaringsgericht

Why: we have a dream

Bloemen bloeien
waar ze ruimte krijgen

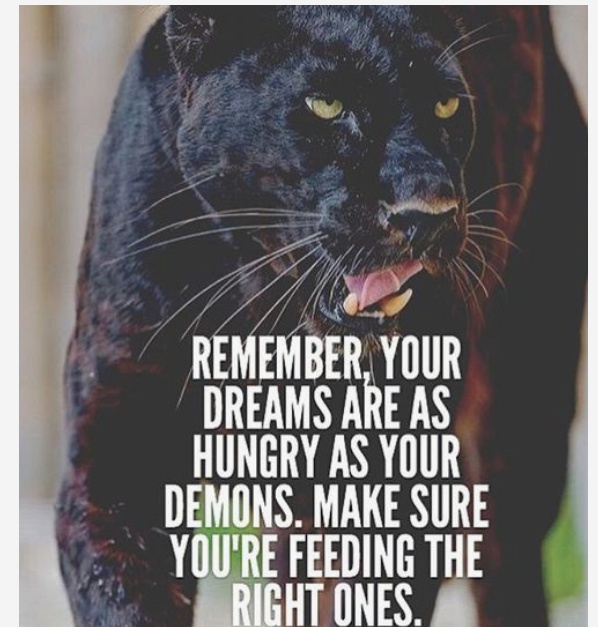
Mensen ook

- Gevoel van **verbondenheid** opwekken met
 - Medeleerlingen en leerkrachten
 - School
 - Omgeving
- Constructieve dialoog
- Opbouwen **vertrouwensrelatie**
 - Reden van lastig doen,
 - Geen geloof in leerkracht
 - Maar hun job even komen doen

WHY? We have a dream

Onderwijsloopbaanoriëntering en levensloopbaanoriëntering onderliggend

- Leerlingen kennen hun sterktes, capaciteiten, talenten en kunnen ze ten volle benutten
- Geloven dat ze zelf kunnen bouwen aan eigen toekomst
- Ambitie aanwakkeren

Actief burgerschap: Pedagogisch project van GO!

Centraal vak PAV:

- Op eigen benen: alleen gaan wonen, solliciteren, ...
- Op naar de werkvloer

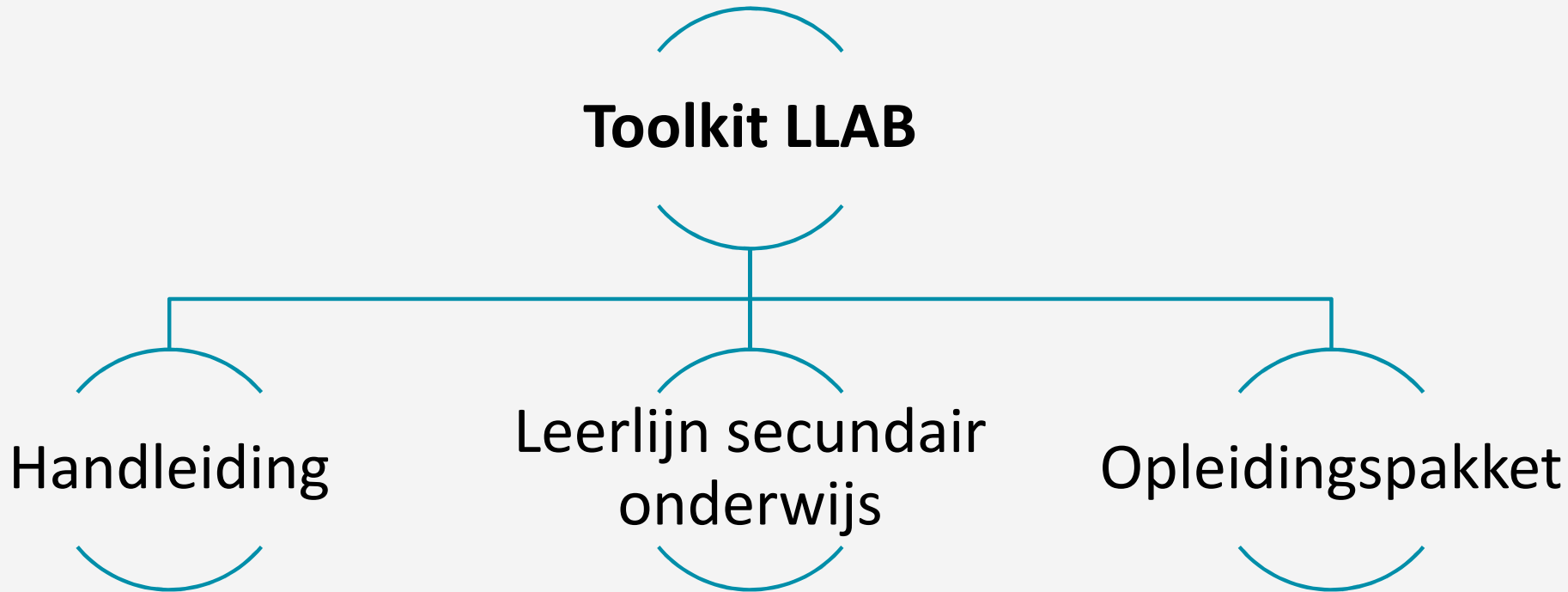
Actief burgerschap in vak PAV

- Door: Openheid leerplan
 - Perfect om implementeerbaar

WHY? We have a dream: actief burgerschap

- gemotiveerde wereldburgers met maatschappelijke betrokkenheid
- Enthousiasme en engagement
- Verantwoordelijkheidsgevoel: eigenaar van hun leven
- reflectievermogen over zichzelf, de ander en de situatie
- deelnemen aan de democratische maatschappij
 - EN de maatschappij duurzaam kunnen ondersteunen
 - EN vernieuwen

Toolkit LLAB

Handleiding

Leerlijn secundair
onderwijs

Opleidingspakket

Burgerschapsbeleving op school verhogen

1. Samen bouwen aan een burgerschapscultuur op school

- Eigenheid van de school:
 - Visie
 - Schoolcontext
 - leerlingenpopulatie
- Stappenplan:

Stap 1: Wat gebeurt er al op school op vlak van burgerschap?

Stap 2: Onze schoolvisie op burgerschap

Stap 3: Aan de slag met ons schoolbreed plan actief burgerschap!

Stap 4: Opvolging en bijsturing

2. Het vak actief burgerschap als verdiepingsruimte

- Toenemende beheersingsniveaus
- Van leerlijn naar lesvoorbereidingen
- Mogelijke scenario's

Leerlijn Actief Burgerschap

COMPETENTIE FILOSOFEREN

Cluster 1
Zelfstandig kritisch denken

Cluster 2
Samen kritisch denken

Cluster 3
Inlevingsvermogen

COMPETENTIE WAARDENVORMING

Cluster 1
Ethische perspectieven

Cluster 2
Keuzevorming

Cluster 3
Conflicten en spanningen

COMPETENTIE DUURZAAM SAMENLEVEN

Cluster 1
Diversiteit

Cluster 2
Betrokkenheid

Cluster 3
Mensenrechten

Wat is de leerlijn inhoudelijk?

Competentie filosoferen:

- Gespreksvormen en gesprekstechnieken (filosofisch gesprek, geweldloze communicatie, debattechnieken, e.d.)
- Kritische denk- en sociale vaardigheden (mediawijsheid, samenwerkingsmanieren, groepsdynamica, leiderschapstijlen, e.d.)
- Inlevingsvermogen (hechtingstheorie , sociaal leren, e.d.)

Competentie waardevorming:

- Ethische stromingen (deugdenethiek, plichten- en gevolgenethiek, niet-westerse ethische stromingen)
- Conflictmanagement en participatieprocessen, besluitvormingsmethoden, e.d.
- Thema's rond globalisering, bio-ethiek en nationale en internationale uitdagingen voor de democratische samenleving, e.d.

Competentie duurzaam samenleven:

- alle aspecten van diversiteit
- kinder- en mensenrechten, sustainable development goals
- copingstrategieën en betrokkenheid

Doelen

- a. De burgerschapsbeleving van GO!-personeel en leerlingen verhogen
- b. Een expliciete verdiepingsruimte maken om leerlingen te trainen in burgerschapscompetenties
- c. Jongeren opleiden die kunnen deelnemen aan de democratische maatschappij en die de maatschappij duurzaam kunnen ondersteunen en vernieuwen

Vragen? leerlijnburgerschap@g-o.be

HOW: Project kritisch denken

- Vakoverschrijdend project PAV en LBV
 - Trekkers: Ann Beirnaert en mezelf
 - Leerlingen: 7de jaar
- Richtingen: Centrale verwarming, houtbewerking, kinderczorg, bejaardenzorg en kantoor

HOW: Project kritisch denken

- 8 lesuren per week
 - In lessen PAV (verdeeld over twee klassen)
 - In lessen LBV allemaal samen ondersteund door alle leerkrachten LBV
 - Enorme meerwaarde en sterkte van project!
- Duur project: 3 maanden

PPGO! wedstrijd bij de 5 genomineerden: filmpje project:

<https://www.youtube.com/watch?v=cCJ1krUvQoY>

Project kritisch denken

- **Onderwerp** is slechts een **middel**
 - Maar cruciaal om krachtige leeromgeving te creëren:
 - Door keuze onderwerp: (top 3)
 - Wekt interesse en enthousiasme
 - En intrinsieke motivatie!

Project kritisch denken

- Levensecht door:
 - Sprekers, rolmodellen, uitstappen,
 - ondervraging door experts
 - creatief luik:
 - getest in de praktijk

Project kritisch denken

Functioneel en levensecht onderwerp:

- vluchtelingenproblematiek,
- groepsdruk,
- racisme/discriminatie,
- consuminderen,
- De prijs van goedkoop voedsel?,
- fairtrade (cacao),
- fair fashion,
- wapenhandel,
- sektes/IS,
- Waarom blijven de boeren in het Zuiden arm?
- Duurzaam reizen

HOW? Project kritisch denken

- **Geïntegreerd aanbod** van behaalde LPD's?
 - Domein functionele tekstgeletterdheid: alle LPD's
 - Domein functionele kwantitatieve geletterdheid: niet
 - Toekomst: perfect opgenomen kunnen worden
 - Domein functionele ICT-geletterdheid: alle LPD's
 - Domein problemen oplossen: alle LPD's
 - Domein werken in teamverband: alle LPD's
- 7de jaars: Zelfsturing en beheersingsniveau hoog!

HOW: project kritisch denken

Door het aantal LPD's in het project:

- Brede en continue evaluatie
 - Zelfevaluatie
 - Peerevaluatie
- Evaluatie: gedetailleerd
 - Op voorhand
 - Zichzelf inschalen

Punten: LPD	Onvoldoende (0,5/2) (* 0/4 als onderdeel niet uitgevoerd is.)	Middelmatig (1/2)	Goed (1,5/2)	Zeer goed (2/2)
<i>Spreekvaardigheid</i> LPD 1 : essentie uit film/spreker verwoorden en uitleggen tijdens klasgesprek	⚡ kan geen essentie uit de film halen en bespreken.	⚡ kan belangrijke zaken uit de film/reportage/sp reker halen, maar niet de essentie en niet duidelijk verwoorden.	⚡ haalt de essentie halen uit de film/reportage/sp reker.	⚡ haalt de essentie uit de film, reportage, spreker en kan echt in debat gaan over dit onderwerp.

HOW? Ondersteuning

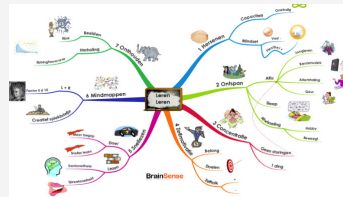
- Met veel ondersteuning:
 - Instructiekaarten
 - Reflectiegesprekken
 - Individueel en in groep
 - Feedforward
- Herhalen
- Remediëren
- Zelfsturing: hoog!

HOW: project kritisch denken

Project bestaat uit 3 luiken:

- Functionele informatie verwerking en verwerving
 - Individueel
- Denk
 - Open groepsopdracht
- Doe-gedeelte
 - Open groepsopdracht

GO! nascholing

HOW: zelfsturend project

- Naast keuze onderwerp (top 3)
 - Denk- en doe-gedeelte:
 - Zelfsturend:
 - open opdracht
 - Gepersonaliseerd
 - Opnieuw:
 - Intrinsieke motivatie verhogend

HOW? Voorbereiding project:

COMPETENTIE
FILOSOFEREN

Cluster 1
Zelfstandig kritisch denken

- doel:
 - Verhogen reflectievermogen over zichzelf, de ander en de situatie
- Persoonlijke ontwikkeling:
 - Welk kleur ben ik?
 - Welke kleuren zitten in mijn klasgroep?
 - Gevolgen communicatie?

De 4 kleuren van de persoonlijkheid
op een goede dag:

How? Voorbereiding project

- Persoonlijke ontwikkeling:
 - Gesprekstechnieken:
 - Hoe feedback geven/krijgen?
 - Wat is assertief reageren?
 - Verbale en non-verbale communicatie

COMPETENTIE
FILOSOFEREN

Cluster 1
Zelfstandig kritisch denken

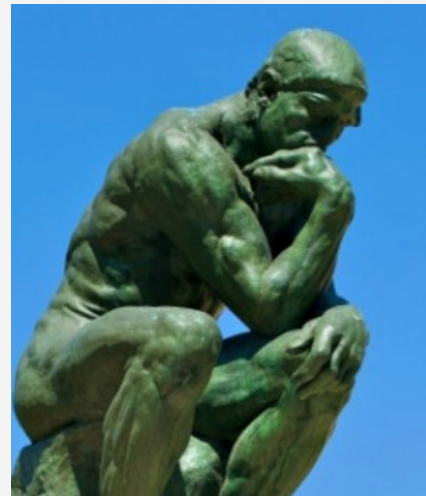

How? Voorbereiding project

COMPETENTIE
FILOSOFEREN

Cluster 1
Zelfstandig kritisch denken

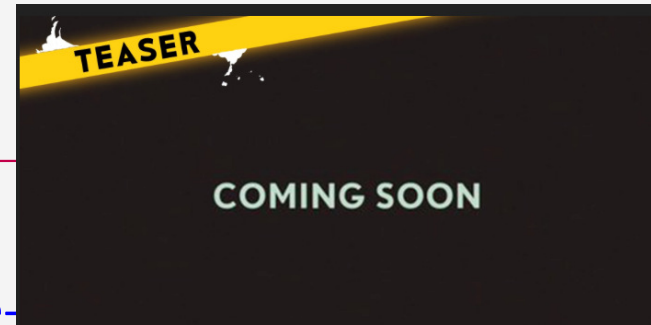
- kritisch nadenken over/mediawijsheid
 - Feit/mening
 - Goed argument/drogredenen
 - Kritisch denken

HOW? Start project: teasers

- Elk onderwerp: teaser

- Voorbeeld: <https://www.hln.be/bizar/het-leukste-vooroordelen-over-andere-nationaliteiten-tot-ze-dna-test-doet-en-verbijsterd-vaststelt-wie-ze-echt-is~a6634daf/>
- Leerlingen kiezen op basis van teasers en korte duiding
 - persoonlijke top 3

How? Puzzelgroepjes

- Puzzelgroepjes: groepjes van 4 met mix:
 - Gender
 - Achtergrond
 - Sterkere/zwakkere leerlingen

How: start project

filosoferen kritisch onderzoek

- Workshop fake news

COMPETENTIE
FILOSOFEREN

Cluster 1
Zelfstandig kritisch denken

How: start project

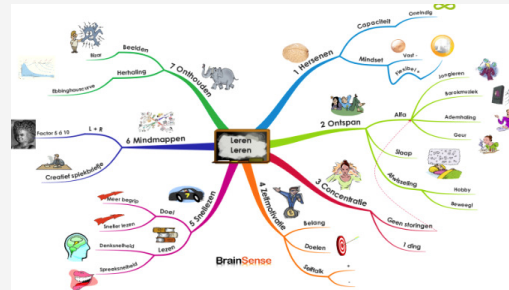
- Onderzoek: (individueel)
 - Wat weet (W-vragen) ik over dit onderwerp?
 - Wat is mijn mening over dit onderwerp?
 - Bronnenonderzoek:
 - Zelfstandig bronnen zoeken
 - eigen mening staven

COMPETENTIE
FILOSOFEREN

Cluster 1
Zelfstandig kritisch denken

HOW? Deel 1: Functionele informatie verwerking en verwerving

- Alle bundels:
 - film/reportage
 - Artikel

- Toepassing individuele vaardigheden
 - Domein functionele tekstgeletterdheid: alle LPD's
 - Domein functionele ICT-geletterdheid: LPD 13 tot 18, behalve LPD 14
 - Domein problemen oplossen: alle LPD's

- bundel Groepsdruk:
 - Film Die Welle
 - Artikel: Gij zult gehoorzamen
 - Waarin Ash, Milgrim's en Zimbardo experiment worden besproken

- Intensieve zoektocht
 - Alle W-vragen over problematiek
 - Grondige uitleg

- Leerlijn actief burgerschap:
 - Competenties waardevorming en duurzaam samenleven

Gedurende project:

- workshops, uitstappen en sprekers
 - Doel: leerlingen informeren over alle onderwerpen

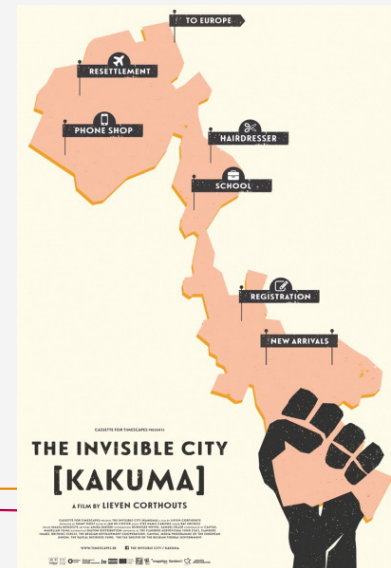

Werkpunt: leerlingen zelf alles laten organiseren

- Waarom op dit moment niet:
 - Tijdsnood
 - enorme zoektocht
 - Neemt veel tijd in
- Wel aanwezig in andere projecten
 - enorme meerwaarde: meer zelfsturing

Workshops en uitstappen

- Workshop groepsdruk (van bystander tot upstander)
- Ella vzw: Privilege Walk
- Kazerne Dossin
- bezoek Breendonk
- Film Kakuma met nabespreking in Vredeshuis

Rolmodellen/sprekers/experts

- Een must!
- Streefdoel:
 - Over elk onderwerp een spreker
 - dit jaar: 30 en 31 januari:
 - Steven Vromman
 - Adil El Arbi
 - Orlando Verde (Kif Kif)
 - Shaireen Aftab (VDAB)
 - Bleri Lleshi

GO! nascholing

Vorige jaren:

- Montasser:
 - Wij/zij-denken
- Annelies (boerderij De Vierklaver):
 - De prijs van goedkoop voedsel.
- Oxfam:
 - Fairtrade chocolade
 - Fair Fashion
 - Waarom blijven de boeren in het Zuiden arm?

- Rachida Aziz:
 - Racisme
 - Fair Fashion
- Vildan Maksuti (acteur)

- Fatma van Ella VZW:
 - onderwerp: wij/zij-denken en racisme
- Rik Pinxten:
 - Spreker en ondervraging onderwerp: wij/zij-denken en racisme
- Graffitikunstenaar Bué
- Illustrator Jan Van der Veken

Spreekers:

- Bijna uitsluitend kosteloos
- Uit sympathie voor het project

Ook bedrijfsleiders komen spreken **Kritisch denken met BV's op atheneum**

Lokeren

Het KTA van Lokeren start een project op om de leerlingen kritisch te leren denken, door BV's en bedrijfsleiders over hun ervaringen te laten spreken.

• "Na een jaartje lesgeven aan het zesde en zevende jaar BSO merkte ik samen met andere leerkrachten dat we een nieuwe 'vibe' moesten vinden om de leerlingen weer te stimuleren en vooral positief in onze maatschappij te laten staan, met een goede portie kritisch

denken", legt leerkracht Ines Dewulf uit. "En daarom werd dit project opgestart. We willen de leerlingen de gevaren laten inzien van groepsdruk en massamedia. Maar hen ook leren dat ze met de juiste motivatie, begrip en tolerantie en een dosis gezonde kritiek door dialoog sterker in het leven kunnen staan", vult collega Katrien Flamée aan.

"Later dit schooljaar krijgen de leerlingen een thema waarvoor ze kunnen werken, zoals de invloed van toerisme, sekten, groepsdruk, media en racisme", vervolgt Mikael Awei. "Ze mogen

Het KTA van Lokeren zoekt een nieuwe 'vibe' om de leerlingen te stimuleren. FOTO SKOV

het thema verwerken op een manier dat ze de medeleerlingen kunnen vertellen wat ze gedaan hebben, in de vorm van een kunstwerk, een fototentoonstelling of een theaterstukje", voegt Ann Beirnaert toe. Externe juryleden zullen alle projecten later beoordelen. "Voor het project konden we enkele bekende namen strikken, onder wie modeontwerpster Rachida Aziz, illustrator Jan Van der Veken en graffitiku, stenaar Bue", vertelt Stefanie Huygebaert.

"Gaat niet vanzelf"

Illustrator Jan Van der Veken kwam al langs. "Ik vertelde over mijn werk, hoe mijn dag eruitziet en hoe ik door mijn stoute schoenen aan te trekken zo ver ben geraakt. Het is niet vanzelf gegaan: dat is de boodschap die ik deze jonge mensen wil meegeven." (svov)

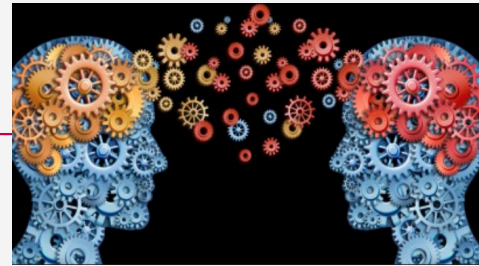
How? Deel 2: Denk-gedeelte

- Groepsopdracht
- Vragen oplossen:
 - Ethisch?
 - Wat is het besluit over onderwerp?
 - Welke boodschap willen we hierover meegeven
 - School
 - Omgeving
 - medeleerlingen

COMPETENTIE FILOSOFEREN	COMPETENTIE WAARDENVORMING
Cluster 1 Zelfstandig kritisch denken	Cluster 1 Ethische perspectieven
Cluster 2 Samen kritisch denken	Cluster 2 Keuzevorming
Cluster 3 Inlevingsvermogen	Cluster 3 Conflicten en spanningen

How? Deel 2: Denk-gedeelte

Denk-gedeelte:

- Behaalde LPD's in PAV:
 - Domein werken in teamverband: alle LPD's

Bij elke tussenfase:

- reflectie:
 - Sterke punten?
 - Werkpunten?
 - Feed forward?

Deel 2: Denk-gedeelte: Ondervraging door expert

Ondervraging door expert:

- Bildung, mediërend contact met expert over hun onderwerp

Doel:

- Competenties filosoferen en waardevorming op scherp stellen
- Zelfvertrouwen/eigenwaarde verhogen:
 - Tonen wat ze waard zijn
 - Eergevoel versterken
- Verantwoordelijkheid aanspreken
- Verbinding maken
- Ideeën krijgen

How: Deel 3: DOEGEDELTE

KERNOPDRACHT

- Hoe kan ik/kunnen wij als burger(s)/leerling(en) de huidige situatie rond deze problematiek op school verbeteren of iets doen aan de situatie (liefst op lange termijn)?
- Welke actie(s) kunnen wij ondernemen op zo'n creatief mogelijke manier?

How: Deel 3: DOEGEDELTE

HOE?

- Vrij:
 - filmpje, fotoreportage, kookworkshop, een actie op school, beeldend werk, reportage, beeldend werk, boerenmarkt organiseren
 - Overleg tussen directie, leerkrachten, partners, organisaties, ...
 - Top van differentiatie:
 - inzet eigen talenten

Presentatie op “Beverdag” (begin mei)

- Alle sprekers en experts worden uitgenodigd.

Resultaten: 1ste jaar

- Groepje racisme: interculturele kookworkshop: 1+1=3
- Groepje “Prijs van goedkoop voedsel”:
 - Idee: boerenmarkt
 - Radio-interview met Annelies
 - Fruit en groenten pakketten verkocht op school
 - Rechtstreeks van de boer

Resultaten: 1ste jaar

Vluchtelingen op school: fotoreportage

- Interview en fotoreportage van OKAN-leerlingen op onze school

Resultaten: 1ste jaar

Groepje Fairtrade cacao:

- Chokoladetest
 - Verschil in smaak?
- Kort interactieve workshop aan de leerlingen op school

Groepje groepsdruk:

- Test bij mensen aan het station
 - Conformereren onder groepsdruk analoog met experiment van Asch

Resultaten: 2de jaar

Groepje fairtrade cacao:

- Lesgeven aan 5de leerjaar over fairtrade chocolade + zelf koekjes maken

Resultaten: 2de jaar

Groepje racisme/discriminatie en wij/zij-denken en beeldvorming:

- Naar het filmpje <https://www.youtube.com/watch?v=UtlbBjMZxZA>
- Met leerlingen 5de leerjaar

Resultaten: 2de jaar

Groepje Fair fashion:

- Swishingavond met leerkrachten

Resultaten: 2de jaar

Groepje duurzaam reizen:

- Filmpje over duurzaam reizen:

Subsidies: dit jaar

- Subsidie fonds Aurore Ruyffelaere
- Subsidie kleur bekennen
 - Focus: Participatie verhogen bij leerlingen

Het Fonds Aurore Ruyffelaere heeft als doelstelling herinneringseducatie onder de aandacht te brengen ter bestrijding van alle vormen van extreem nationalisme, racisme en discriminatie en ter bevordering van de Verlichtingsprincipes vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid.

Het Fonds staat in voor het stimuleren en begeleiden van scholieren uit het secundair onderwijs, in het bijzonder het beroepssecundair onderwijs over de nadelige gevolgen van extreem nationalisme, racisme en discriminatie via bezoeken aan educatieve musea.

Daarnaast stimuleert het Fonds jongeren tot actief burgerschap, namelijk burgers die zich verantwoordelijk voelen voor en actief betrokken zijn bij de samenleving waarin ze leven. Dit vormt een verdedigingswal tegen vooroordeel, uitsluiting en extremisme en draagt bij aan een sterkere democratie.

www.auroruyffelaere.be
contactpersoon: Isabelle Janssens - info@auroruyffelaere.be
giften: rekening BE10 0000 0000 0404 met vermelding van mededeling ***014/0960/00085***

 Koning
Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

Subsidies: dit jaar

Dit jaar:

- Labo vzw: ondersteuning
 - Hoe leerlingen zelf laten komen tot een creatief project
 - Waar ze zelf 100% achter staan
 - 100 % eigen idee
 - Motivatie verhogen
 - Hogere kwaliteit product
- Canon?
 - Nog niet zeker

What? Reflectie en feedback leerlingen over project

- Onderwerp:
 - Boeiend, nuttig, interessant, veel bijgeleerd, ik zou het opnieuw kiezen, in het begin moeilijk, ...
- Minder positief
 - Kopiegedrag
 - Duurtijd
 - Te weinig tijd creatieve deel
 - Bundel: duurt te lang

What? Reflectie en feedback leerlingen over project

- Positief:
 - Veel bijgeleerd
 - Ogen geopend: “ik weet nu waarom andere mensen anders denken dan mij”
 - nieuwe leerervaring door projectmatig te werken
 - Echt leren samenwerken
 - Zelfstandig aan project beginnen, opvolgen, uitvoeren, bijsturen, evalueren individueel en in groep

What? Reflectie en feedback leerlingen over project

Vraag: Volgend jaar opnieuw:

- Unaniem: JA!
- Onderwerp interessant genoeg, blijven?
 - Unaniem: JA!

What? Reflectie en feedback leerlingen over project

Wat zou je veranderen?

- Project iets korter maken
- bundel individueel laten maken
- Meer tijd voor creatief gedeelte
- Kiezen met wie je samen wil werken
- Minder bundel, meer denk- en creatief gedeelte

Aangepast na feedback leerlingen

- Project wordt korter: 3 maanden
- Kennisgedeelte: korter en individueel
- Meer tijd creatief gedeelte

WHAT?

- Verbondenheid verhoogd tussen leerlingen onderling en leerling/leerkracht
 - Muur verlaagd/verdwenen
 - Spaghettiaavond
 - Constructieve gesprekken: vertrouwensrelatie
- Minder:
 - Slachtofferrol

WHAT?

- Hoger:
 - Motivatie voor het vak: ~~vuilbakvak~~ **vuilbakvak**
 - Participatie en engagement
 - Zelfvertrouwen
 - Rolmodellen
 - Sprekers
 - Kritisch nadenken
 - Actieve wereldburgers

What?

- Leerwinst door
 - krachtige leeromgeving
 - Verbondenheid
 - Levensechte onderwerpen
 - Motivatie

Mogelijke valkuilen: weerstand

- Moeilijkheidsgraad
- Groepjes gemixt
 - Willen kiezen
- Oplossing:
 - Goede ondersteuning
 - Niet opgeven
 - Blijven motiveren
 - Geloof in de leerlingen

Mogelijke valkuilen

- Veel werk om op te starten
 - Welke LPD's?
 - Hoe evalueren?
 - Onderwerpen uitspitten?
 - Verschillende bundels samenstellen?

Onderzoeker Montasser boeit leerlingen

De Belgisch-Palestijnse onderzoeker Montasser AlDe'emeh kwam op bezoek bij leerlingen van het zesde en zevende jaar beroepsonderwijs van het KTA in Lokeren. "Veel leerlingen zijn moslims en onder hen leeft een zekere haat tegenover Joden, door de Palestinakwestie", vertelt lerares Ines Dewulf. De leerlingen waren duidelijk geboeid door de spreker die onderwerpen als discriminatie en racisme op tafel gooide. "Ik zeg niet welke weg ze moeten volgen, ik probeer hen vooral kennis bij te brengen", aldus AlDe'emeh. "Daarnaast probeer ik hen te overtuigen van het nut van hun aanwezigheid op school en van de kansen die ze krijgen. Het is belangrijk dat de jongeren dat beseffen." (ies)

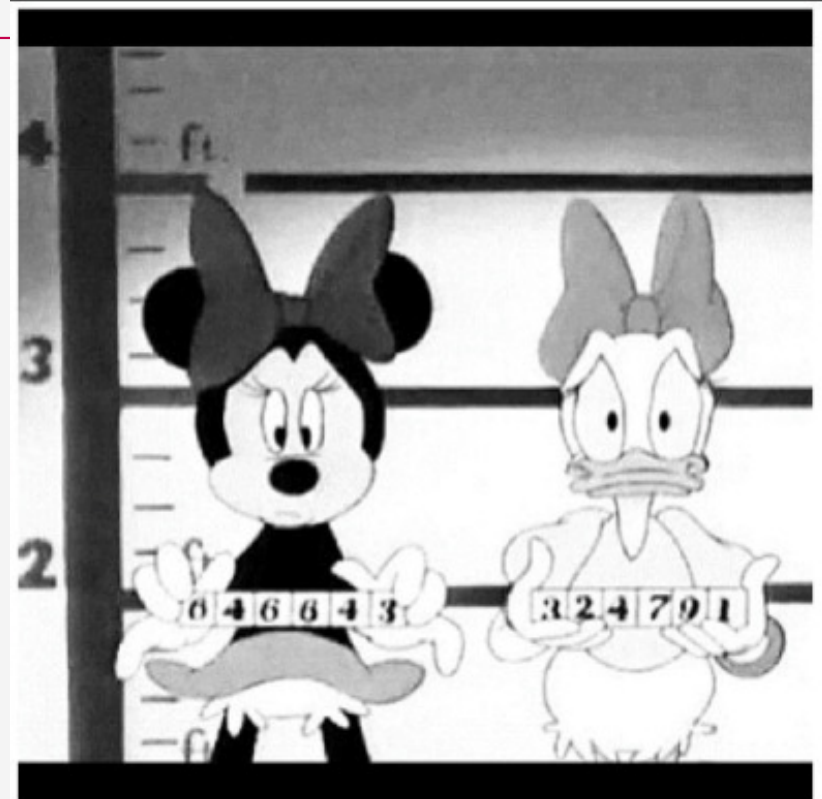
Mogelijke valkuilen

- Oplossen door:
 - niet teveel onderwerpen
 - Waar je zelf interesse in hebt en enige kennis
 - Weet wat je aankunt
 - Ook in al je enthousiasme

Mogelijke valkuilen

- Doe dit niet alleen!
 - Zoek partner(s) in crime
 - Minimum twee trekkers
 - Minimum 1 iemand van LBV leerkrachten

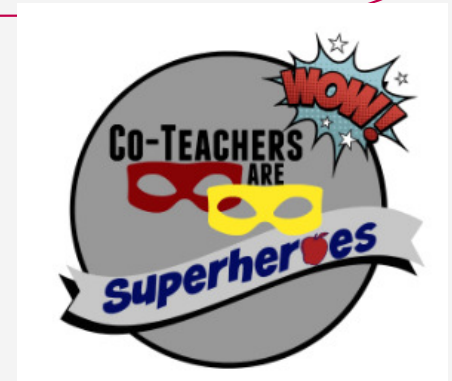
Aanbevelingen uit onderzoek peilingsresultaten

- Vak PAV
 - Doen we reeds:
 - Externe nascholing en verschillende expertisenetwerken
 - Projectmatig werken
 - MAAR: blijft work in progress

Aanbevelingen uit onderzoek peilingsresultaten

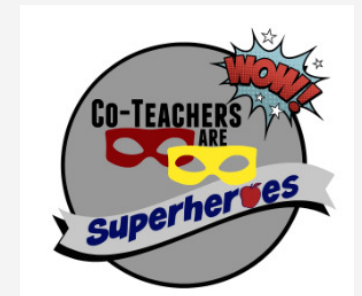
- Kan beter:
 - Extra ondersteuning: co-teaching of teamteaching
- Meer inhoudelijke samenwerking en overleg met leraren van praktijkvakken
 - moeilijk door samengestelde klassen
 - Hoge uitval van leraren

Kritische blik op eigen werking

Waarom nog professionaliseren als PAV-leraar?

- Idee leerlingen eigen actie:
 - Labo VZW
- Bundels kunnen altijd beter
 - Meer onderwerpen
 - Actueler

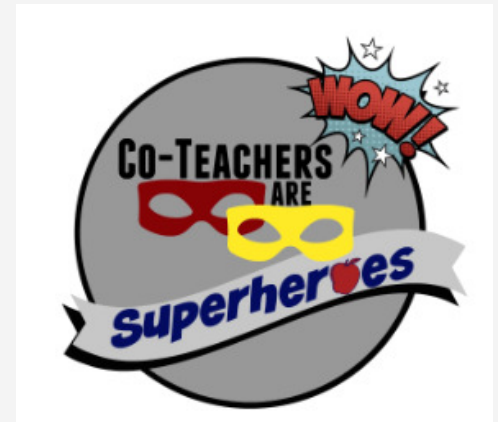
Kritische blik op eigen werking

- Evaluatie
 - kan altijd nog objectiever
 - Duidelijker
 - Work in progress

Punten: LPD	Onvoldoende (0,5/2) (* 0/4 als onderdeel niet uitgevoerd is.)	Middelmatig (1/2)	Goed (1,5/2)	Zeer goed (2/2)
<i>Spreekvaardigheid</i> LPD 1 : essentie uit film/spreker verwoorden en uitleggen tijdens klasgesprek	⚡ kan geen essentie uit de film halen en bespreken.	⚡ kan belangrijke zaken uit de film/reportage/sp reker halen, maar niet de essentie en niet duidelijk verwoorden.	⚡ haalt de essentie halen uit de film/reportage/sp reker.	⚡ haalt de essentie uit de film, reportage, spreker en kan echt in debat gaan over dit onderwerp.

Kritische blik op eigen werking

- Co-teaching
 - Leerlingen zich laten inschalen (zelfstandig – af en toe hulp – hulp)
 - Toekomst: Differentiëren binnen bundels
 - Denk-proces (beter begeleiden/ technieken toepassen)

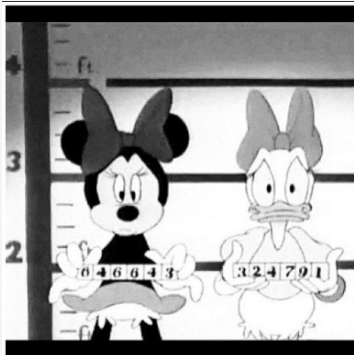
Kritische blik op eigen werking

Welke randvoorwaarden bieden nog meer slaagkansen voor dit project?

- Klassen met verschillende hoeken: instructieruimte, computerruimte, ...

- Meer trekkers

Kritische blik op eigen werking

Nieuwe leerlijn burgerschap

- Nog beter implementeren in het project
 - Nog ruimte voor verbetering

Kansen lerarenopleiding? Meer op inzetten?

- Hoe band creëren/versterken met leerlingen
- Technieken om onderwerpen/projecten uit leerling te laten komen
- Meer inzetten op hoe omgaan met
 - diversiteit/heterogene klasgroep
 - Okan-leerlingen
 - Leerlingen met migratieachtergrond

Ondersteuning pedagogisch begeleidingsdienst GO!

- Inspiratie/informereren bestaande projecten
- Inzetten op expertisenetwerken

Aanbeveling tav schoolleiders?

- Geef carte blanche aan projecten
- Vaste PAV leerkrachten per graad
 - Professionalisering
 - Project: work in progress
 - Erkenning
 - Co-teaching stimuleren maar met ondersteuning
- Minimale vereisten lokaal:
 - Minimum computers
 - Vaste PAV lokalen

Bedenkingen?

Vragen?

Ines.dewulf@gmail.com

PAV leerkracht 6de en 7de jaar

**“The future
isn't something
that happens
to us;
it's something
that we
make
happen.”**

Damon Lindelof of Tomorrowland